

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMTINIŲ SAJUNGA
SAVAITRAŠTIS

TREMTINIŲ

2003 m. spalio 2 d.

Nr. 40 (569)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Norilsko sukilimo 50 metų jubiliejus Maskvoje

Rugsėjo 22-25 dienomis Andrejaus Sacharovo muziejaus ir visuomenės centre, Maskvoje, įvyko Norilsko sukilimo dalyvių susitikimas. Iš Lietuvos dalyvavo "Norilsko Vyčių" bendrijos nariai: B.Zlatkus, J.Šidlauskas ir aš, taip pat vienas žmogus iš Estijos, keletas iš Ukrainos, o iš Latvijos ir Baltarusijos pakviesti nepavyko: žinomi sukilimo dalyviai arba jau mirę, arba silpnos sveikatos. Į suvažiavimą atvyko Norilsko muziejaus ir "Memorialo" direktorė S.Slesareva. Ji atvežė Norilsko lagerių aukoms pastatytų paminklų

Kalba L.A.Netto (Rusija), suvažiavimo iniciatyvinės grupės, jubiliejinio susitikimo organizatorius. Šalia dešinėje – I.Smetonienė, svečias iš Estijos, kairėje – N.A.Formozovas

Susitikimo organizatoriai ir Norilsko sukilimo dalyviai A.Sacharovo muziejuje, Maskvoje

Kursto neapykanta lietuviams

Kiekvieną kartą, kai tik Izraelio atstovai atvyksta į Lietuvą, kur elgiasi lyg Lietuva būtų Izraelio protektoratas, žinome, kad išgirsime tuos pačius arogantiškus kaltinimus dėl esą nepakankamo tautos atgailavimo dėl žydų holokausto Lietuvoje. Įdomu, ką dar turime padaryti, kad įtiktume. Prieš 8 metus mūsų Prezidentas atsiprašė žydų. Matom, kad atsiprašymas, deja, nė kiek nepakeitė jų požiūrio į mus. Nes jiems labai patinka kaltintojo vaidmuo (psichologai tai įvardija charakterio vampyriizmu). Kasmet minime holokausto dieną – rugsėjo 23-iąją, įamžintos žydų naikavimo vietos, sukurtas žydų išminčių Gaonui skirtas paminklas, gražinti torų šventraščiai, yra

žydų mažumai skirta televizijos laida, mokyklose dėstoma holokausto istorija ir t.t. Kneseto pirmininkas rugsėjo 23 d. savo kalboje Seime jau reikalauja gražinti žydų turtą. Kaip žinome, savo turto praktiškai neatgavo mūsų buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, menkos kompensacijos žlugo kartu su indėliais. Su žeme panaši istorija. Didelė jos dalis atiteko nesąžiningiems biurokratams, kurie laukia progos pelningai parduoti ją užsieniečiams. Tad kneseto pirmininko išpuoliai ir reikalavimai panašūs į šantažą. Nepaisant to, mūsų seimūnai nuolankiai jam plojo net atsisoję. Spauda vengia spausdinti straipsnius, kur yra bent menkos žydų kritikos.

(keliamą į 2 psl.)

atvirukų ir prašė pranešti, jog visi mūsų statyti paminklai tvarkomi ir prižiūrimi; gandai, kad jie niokojami, yra netiesa.

Susitikimo dalyvius pasveikino vedėjas L.A.Netto, N.A.Formozovas, muziejaus direktorius J.V.Samodurovas. Po to paprašė pasidalyti prisiminimais apie prieš 50 m. vykusias kovas Norilsko GORLAG'e. Pirmieji kalbėjome – aš, ukrainietis E.Griciakas, estas A.Pichlakas, B.Zlatkus. Aš Sacharovo muziejui perdaviau LLKS va-

dovo J.Buroko kreipimąsi ir perskaičiau jo sveikinimus. Prisiminiau svarbesnius 6-ojo moterų lagerio streiko momentus. Perskaičiau Tarpautinio "Komunizmo nusikaltimų įvertinimo" kongreso, vykusio 2000 m. Vilniuje, organizacinio komiteto pirmininko V.Miliausko pranešimą apie šį kongresą. Padovanojau muziejui GULAG'o žemėlapius, medžiagą, knygas, taip pat atsiliepimus apie Norilsko sukilimą, straipsnius, spausdintus Lietuvos spaudoje, išlikusias 6-ojo lagerio lietuvių, ukrainiečių nuotraukas, rašytojos, poetės, Norilsko katorgininkės A.Konaverskytės-Sučylienės autobiografijos ir kūrybos duomenis.

Susitikime kalbėjo žymusis žmogaus teisių gynėjas S.Kovaliovas, "Norilsko nikelio" kompanijos ir "Memorialo" atstovas K.A.Ponomariovas, "Vozvraščeniye" ("Grįžimas") bendrijos vadovas S.Vilenskis. Tai jis 1992-1993 m. organizavo gausius buvusių politinių kalinių suvažiavimus Maskvoje.

(keliamą į 4 psl.)

Jonas BALNIKAS

Milijonieriai nori būti ubagais

Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnams pagal 2002 metų gyventojų turto ir pajamų deklaracijų duomenis paskelbus, jog milijonieriais gali vadintis 11 Lietuvos politikų, labiausiai išsikeičė premjeras A.Brazauskas. Mat, Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, pernai "gelbėtojų" Vyriausybėje turtingiausi buvo Ūkio ministerijos vadovas Petras Čėsna ir premjeras A.Brazauskas. P.Čėsna kartu su žmona deklaravo per metus gavęs daugiau kaip pusę milijono litų, 2002 metų pradžioje ministras turėjo turto ir piniginių lėšų už keturis milijonus litų, o per metus jo turtas padidėjo daugiau kaip milijonu litų. Premjero A.Bra-

zausko ir jo naujosios žmonos Kristinos turtas ir piniginių lėšos pernai siekė 1,822 milijono litų. Abu su tuoktiniais per metus savo bendrą turtą padidino daugiau kaip 212 tūkstančių litų. Ūkio ministras kol kas dar tyli, o premjeras tiesiog pasipiktinęs, kad Valstybinė mokesčių inspekcija skelbdama duomenis apie Seimo ir Vyriausybės narių turtą ir pajamas taikė "netikusių metodiką". Pasak A.Brazausko, jis pats nustebo išgirdęs, jog esąs milijonierius, nes tokių kapitalų nei pinigais, nei natūra akyse nematęs. Premjeras teigė, jog tai yra skaičiavimo triukai, visuomenės klaidinimas ir jos supriešinimas.

(keliamą į 3 psl.)

Aktualijos

■ Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja (ETPA) paskyrė ekspertą-pranešėją, kuris ištirtų situaciją, susidariusią Rusijai ketinant eksploatuoti naftos telkinį "D-6" Baltijos jūroje, keliantį grėsmę UNESCO saugomai Kuršių nerijai.

■ LR Prezidentas R.Paksas pasveikino Valdą Adamkų, gavusį UNESCO geros valios ambasadoriaus žinių visuomenei įgaliojimus. Valstybės vadovas pripažįsta, kad tai aukštas Lietuvos įvertinimas ir pripažinimas.

■ Vilniaus miesto 2-asis apygardos teismas priėmė nutartį, kad Čečėnijos nepriklausomybės rėmėjų interneto svetainė "Kavkazcenter" buvo uždaryta neteisėtai, ir nutraukė administracinę bylą.

■ Lietuvos politikai nori, kad Izraelis išduotų genocidų kaltinamą Nachmaną Dušanskį. Parlamentinio Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas A.Sakalas kreipėsi į užsienio reikalų ministrą ir Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininką prašydamas paaiškinti, kokių diplomatinių veiksmų jie ėmėsi, kad Izraelis įvykdytų Lietuvos generalinės prokuratūros prašymus išduoti genocidų kaltinamus asmenis.

■ Šiaulių savivaldybės Viešosios tvarkos komiteto pirmininkas, nacionaldemokratų lyderis Mindaugas Murza pradeda įgyvendinti savo siūlymą miesto mokyklose atgavinti privalomą rytinę kolektyvinę mankštą. Kaip sovietmečiu!

■ Latvijos užsienio reikalų ministerija įteikė Rusijai notą dėl skandalingai pagarsėjusio Rusijos Valstybės Dūmos deputato V.Žirinovskio ir jo kolegės D.Rogozino neapgalvotų pasisakymų apie Latvijos valstybės pareigūnus.

■ Ukrainos prezidentas L.Kučma pareiškė, kad Ukraina nesieks narystės Europos Sąjungoje, nes ši per ilgai vertė laukti jo šalį. Matyt, Europai nereikalingi Ukrainos lėktuvai, akmens anglis ir traktoriai...

■ Rusijos nacionalbolševikų partijos (NBP) aktyvistai apmėtė Maskvoje esančią Latvijos ambasadą buteliais su juodais dažais. Tai pranešė Centrinės administracinės apygardos Vidaus reikalų valdybos sekretorė spaudai.

Kursto neapykanta lietuviams

(atkelta iš 1 psl.)

Kai kurie mūsų istorikai (pseudo) taip pat ragina tautą atgailauti ir labiau mylėti žydus, stebisi, kodėl reitinguodami tautas lietuviai žydams skiria priešpaskutinę vietą (paskutinieji – čigonai). Dėl begalinio mūsų valdžios nuolaidžiavimo, pataikavimo žydų atstovams (prisiminkim Zurofo ir Izraelio pasiuntinio aroganciją) mes, lietuviai, jau tampame latvių ir estų pajuokos objektu.

Holokausto problema yra sudėtinga, tad eiliniam piliečiui čia nelengva susigaudyti. Kai kas pagalvoja: jeigu taip kalba ir valdžia tam pritaria, gal iš tiesų mes, lietuviai, kalti. Pamėginkime išsiaiškinti problemos esmę. Taip, dalis lietuvių, deja, ar priversti, ar nacių propagandos paveikti, talkino naciams vykdant holokaustą. Taip, beje, elgėsi ir kitos okupuotos tautos. Tik kitur neleidžiama žydams taip elgtis ir išvis nesileidžiama į diskusijas, nes seniai žinoma, kad jie nesugeba būti objektyvūs, jie mato tik save, savo aukas ir nenori nieko matyti ir žinoti daugiau. Žydai teigia, kad Lietuvos okupacija ir nebuvimas Lietuvos valstybės ir Vyriausybės neatleidžia tautos nuo atsakomybės. Bet ši aplinkybė labai svarbi. Ji parodo, kad dalyvavimas genocide nebuvo oficiali Lietuvos valstybės, Vyriausybės, tautos politika. Tai buvo nacių valstybės oficiali politika. Tad ir didžiausia kaltės dalis tenka Vokietijai – nacių reicho teisių paveldėtojais. Bet žydai nekaltina vokiečių, nes Vokietija – didelė ir galinga valstybė, jos kaltinti nėra kaip. Kas kita – maža Lietuva. Tad ir uja mus pasimėgindami, karia ant mūsų visus šunis. Mūsų valdžia net nedrįsta prieštauti, geriau palįsti kaip pelei po šluota ir pratūnoti.

Yra piliečių (ir tautos) nekaltumo prezumpcija. Jeigu mano kaimynas apsigovė, kuo čia dėtas aš? Taip ir su holokaustu. Jeigu saujelė nusikaltėlių talkino naciams, vykdydams holokaustą, tai nekaltumo prezumpcija neleidžia kaltinti likusios tautos dalies, nes tai absurdiška. Vadinas, kartu kaltinami net ir tie, kurie gelbėjo žydus, o

tokių buvo du su puse tūkstančio lietuvių. Beje, mes kažkodėl nežinome nė vieno žydo, kuris sovietmečiu būtų išgelbėjęs lietuvių nuo kalėjimo, lagerio ar tremties. Žydų priekaištus, kaltinimus mūsų tautai (iš esmės jau visai kitoms kartoms) galima būtų iššifruoti kaip imperatyvą: visi jūs, lietuviai, turėję rizikuodami gyvybe gelbėti žydus, nors jie (žydai) tokių gelbėtojų savybių neturėjo. Deja, tokių idealių tautų nebūna. Vienas rusų rašytojas pasakė: reikalauti, kad visi žmonės taptų didvyriais, būtų nedemokratiška.

O žydšaudžiai (taip juos paniekiamai vadina tauta) buvo nubausti, gavo, ko nusipelnė: pokario metais jie atsidūrė lageriuose ir kalėjimuose, iš kur nedaug jų grįžo, dvi grupės buvo teisiamos ir sušaudytos. Jeigu koks šimtmetis pas mus ar užsienyje liko, tai ponai žydai tegul ieško įrodymų ir reikalauja teismo, nors tokie teismai ir groteskiškai atrodo.

Visuomet žydai mato tik savo aukas, tarsi kitų nė nebūtų. Mūsų tauta nukentėjo nemažiau. Iš 18 mln. viso pasaulio žydų, kaip jie teigia patys, buvo sunaikinti 6 mln. (kai kurie tyrinėtojai teigia, kad tai perdėtas skaičius). Iš 3 mln. lietuvių, pagal A. Damušį, Lietuva neteko 1 mln. 200 tūkst. piliečių (į šį skaičių įeina ir sunaikinti Lietuvos žydai).

Daug žydų buvo bolševikų represinių struktūrų (NKVD, NKGB, KGB) vadai ir viršininkai. Daug mūsų politinių kalinių patyrė žydų tardytojų žiaurumą. Nė vienas jų nebuvo nei kaltinamas, nei teisiamas. Niekas už jų kruvinus nusikaltimus neatsiprašė. Tad ponams žydams vertėtų neužmiršti biblinio posakio: "Kas be nuodėmės, meskit akmenį". Jų nuolat vartojamas mūsų tautos atžvilgiu propagandinis kaltinimo triukas "prokuroras (žydas) – kaltinamasis (lietuvius)" gali būti pritaikytas ir jiems, sukeitus vietomis tautybių pavadinimą. Izraelio atstovai, juodinantis mūsų tautą, turi būti paskelbti *persona non grata* (lot. nepageidaujamas asmuo).

Algimantas LELEŠIUS

Sveikiname Mokytojus!

Laikas nesustoja. Metus Jūs savo mokinių gyvenimais skaičiuojat. Vėl ruduo, o klasėje į Jus jau žvelgia kitų smalsios akys, o širdys tokios atviros pažinimo laimę patirti... Ir Jūs ateinate žodžiu ir širdimi pasėti mintį, atskleisti mokslo ir žinių paslaptis, išmokyti pažinti tiesą, gerį, ateinate atiduoti dalelę savęs.

Nesakykite, kad nebūna sunku, kad niekada nesustojate atsidusti prieš praverdami klasės duris. Bet pašaukimas Jus veda pirmyn, padeda nugalėti sunkumus, o kartais ir save.

Mokytojų dienos proga linkime, kad niekada neišsektų Jūsų neramūs troškimai, kad mokiniai pateisintų Jūsų lūkesčius ir pratęstų Jūsų darbą. Telydi Jus profesinė sėkmė ir laimė! Sveikatos ir geros kloties Jums, brangūs Mokytojai!

LPKTS Marijampolės sk. taryba

Sveikiname

Sveikiname LPKTS Marijampolės sk. pirmininką **Vytautą Pijų RAIBIKĮ** garbingo 75-ojo jubilėjaus proga.

*Nubrido metai laiko brydę,
Pabarstė šerkšną ant plaukų,
Jau nemažai dienų prabėgo
Su laime, liūdesiu, džiaugsmu.*

*Mes linkim metų daug ilgų,
Sveikatos, laimės, tikro džiaugsmo,
Pavasarij – baltų žiedų.*

LPKTS Marijampolės sk. taryba ir nariai

Sveikiname

Nuoširdžiai sveikiname buvusį politinį kalinį LPKT bendrijos pirmininką, Seimo narį **Antaną Napoleoną STASIŠKĮ** 70-ojo gimtadienio proga. Linkime geros sveikatos, stiprybės ir neblėstančios energijos kartu dirbujantis Tėvynės labui.

LPKTS taryba ir valdyba

Edmundas SIMANAITIS

"Pasaulio klimatas palankus etiniamis dalykams", bet...

Praėjusiame amžiuje žmonija išgyveno du pasaulinius karus. Pirmajame kare žuvo 9,7 mln. žmonių, Antrajame – 55 mln. Žemynų tautas siaubė genocido bangos.

Pirmojo pasaulinio karo metais turkai išžudė 1,2 mln. armėnų. Totalitariniai nacių ir komunistų režimai pareikalavo aukų: SSRS teritorijoje – 20 mln., Kinijoje – 65 mln., Vietname – 1 mln., Šiaurės Korėjoje – 2 mln., Afrikoje – 1,7 mln., Afganistane – 1,5 mln... Viso pasaulio akivaizdoje tebevyksta genocidas Čėčėnijoje. Duomenys iš enciklopedijų ir Vilniaus tribunolo (*II Niurnbergo*) nuosprendžio. Jie toli gražu ne galutiniai, bet ne apie tai suksis kalba. Po Antrojo pasaulinio karo praėjo bemaž 60 metų. Karų ir genocido padarytos žaizdos užsitraukė, bet randai dar vis tebesopa. Istorinė atmintis išlieka. Ji turėtų praversti kaip žmonijos išlikimą laiduojančios veikos imperatyvas. Nesustabdomas globalizacijos vyksmas ir masinio naikinimo ginklų arsenalai rodo, kad Žemės rutulys tampa dideliu kaimu, kuriame bet kuri užsiliepsnojusi troba gali tapti visuotinės katastrofos priežastimi. Tautų tarpusavio pasitikėjimo stygius kelia pagristo nerimo.

Praėjusio amžiaus pabaigoje Vokietijos Federacijoje sukurta visuomeninė organizacija – "Kriegsgraeberfuer-sorge" (rūpinimasis karių kapais). Ji suformulavo savo veiklos tikslą. "Visų tautų karo aukų kapai yra ne tik žuvusiųjų prisiminimo ir pager-

bimo vietos. Šiandien tai pradžios taškai siekiant supratimo, susikalbėjimo, susitaikymo ir draugystės. Kapai visus mus ragina bendrauti taikiai", – skelbia informacinis lapelis. Svečiai iš Vokietijos kartu su lietuvių kariais ir savivaldybėmis atkūrė ir sutvarkė sovietų sunaikintas vokiečių karių kapines Klaipėdoje, Kudirkos Naumiestyje, Tauragėje, Kaune... Įsidėmėtinas ritualas, kuriuo kiekvienu atveju būdavo pagerbiami ne tik vokiečių, bet ir lietuvių, ir rusų, ir sovietų žuvusieji... Su žuvusiaisiais ir mirusiaisiais nekariaujama. Tačiau išlieka nepamiršta XX amžiaus totalitarinių režimų patirtis - naciai ir komunistai niekindavo savo tikrų ar tariamų priešų kūnus ir naikindavo jų kapus.

Visai kitokį požiūrį į genocido martirologiją pademonstravo neseniai Lietuvoje viešėję aukštieji svečiai iš Izraelio. Jie kartu su Lietuvos Respublikos atsakingais pareigūnais pagerbė nacizmo aukų atminimą prie masinių žydų kapų Paneriuose. Tačiau neaplinkė Genocido aukų muziejaus, jie neparodė deramos pagarbos karo ir genocido aukoms ne žydams ar žuvusiems Lietuvos laisvės gynėjams. Tai anaipol ne dėl laiko stokos ir ne dėl protokolo specialistų pramonių. Užsienio valstybės pareigūnų vizito metu raiškiai kalba visos detalės ir eiliniam piliečiui sunku suvokti, dar sunkiau pateisinti, kai demonstratyviai pažeidžiamas pariteto principas.

Prie nužudytų žydų masi-

nių kapų buvo pasakyta daug įžeidžių žodžių lietuvių tautos adresu. Žiniasklaidoje būta kontraversiškų vertinimų, kurių kartoti neverta, nes tai nekeičia padėties. Bet negalima nutylėti keleto esminės svarbos pastebėjimų, beje, ne naujų, pasikartojančių ir liudijančių esant žydų išskirtinumo sindromą.

Jokia pasaulio tauta negali būti kaltinama ar totališkai smerkiama už ką nors. Tokia veika gali sudaryti įspūdį, kad sekama nacių patirtimi. Antžmogių (übermensch) rasinio ar komunizmo ideologų "klasinių" išskirtinumo pseudoideologijos I ir II Niurnbergo procesuose buvo pripažintos nusikaltėliškoms ir keliančiomis grėsmę visai civilizacijai žmonijai.

Bet koks mėginimas taikyti rasinį, partinį, "klasinį", tautinį ar religinį "teisingumą" tėra tik teisingumo parodija. Beje, Lietuvos Respublikos teisės aktai, kaip ir tarptautinė teisė, numato atsakomybę tik už asmens veiką ir jos pasekmes. Nei rusų, nei čėčėnų, nei žydų, nei vokiečių, nei Krymo totorių, nei lietuvių ar kuriai nors kitai tautai negali būti metami kaltinimai. Abejojantiems verta pakartotinai susipažinti su I ir II Niurnbergo tribunolų nuosprendžiais.

Atsiprašymas už skriaudas, padarytas vienos ar kitos nacijos asmenų, yra kilnus ir dorovingas aktas, tačiau jis turi būti abipusis. Tik tada jis įgyja lygiavertiško bendravimo ir abipusės pagarbos statusą.

(keliamą į 5 psl.)

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą

Prenumeratos kaina su pašto paslaugomis:

1 mėn. - 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas - 0117.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, Lietuva (Lithuania).

Miljonieriai nori būti ubagais

(atkelta iš 1 psl.)

Be to, anot premjero, paskelbti duomenys apie aukštųjų pareigūnų milijonus erzina žmones, "kurie gyvena blogiau, ir kiršina juos su kitais žmonėmis".

Ką jau čia sukiršinsi! Juk ne kas kitas, o ištikimas "partijos sūnus" rašytojas Vytautas Petkevičius, buvęs Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas, teigia turintis dokumentų, patvirtinančių, kad subankrutavusio "Tauro" banko Kauno skyriaus vadovas buvo išdavęs A.Brazausko šeimos nariams ir jam pačiam apie 50 tūkst. dolerių. Dar daugiau, V.Petkevičius sakė turįs duomenų, jog už tai, kad Kauno bendrovė "Minta ir partneriai" būtų paskelbta Kėdainių chemijos kombinato "Lifosa" konkurso nugalėtoja, dar prezidento pareigas ėjusiam A.Brazauskui buvo duotas 300 tūkst. dolerių kyšis. Na, o apie A.Brazausko aferas "privatizuojant" "Draugystės" viešbutį jau prirašyta daugybė straipsnių. Būdamas prezidentu "gelbėtojas" pasirūpino, kad šis būsimosios žmonos valdomas viešbutis pereitų į prezidentūros balansą, o vėliau ta pati prezidentūra parengė jo privatizavimo programą. Todėl apkaltinti Valstybinę mokesčių inspekciją "lengvabūdišku skaičiavimu" tėra tik eilinis, įprastas akių dūmimas.

Lietuva gali tikėtis teigiamo pažangos įvertinimo

Europos komiteto generalinis direktorius Petras Auštrevičius po susitikimų su Europos Komisijos (EK) pareigūnais teigia, kad Lietuva turi pagrindo tikėtis teigiamo pažangos rengiantis narystei Europos Sąjungoje įvertinimo.

EK atstovai pabrėžė, kad Lietuva toliau turi rengtis finansinės ES paramos perėmimui, tęsti kovą prieš korupciją, stiprinti teismų pajėgumus, toliau įgyvendinti programą administraciniams gebėjimams stiprinti, derinti teisės aktus, ypač kiekvieno žmogaus gyvenimui aktualiose – švietimo, maisto saugos ir kt. – srityse.

Oligarchai

Kol premjeras piktinasi Valstybinės mokesčių inspekcijos paskelbtais duomenimis apie jo turimus turtus, turtingiausias Seimo narys Viktoras Uspaskichas, kurio turtas pernai siekė daugiau kaip 162 milijonus litų, kol kas tyli. Verta pažymėti, jog per dvejus savo darbo Seime metus V.Uspaskicho turtas padidėjo beveik 100 milijonų litų. Per 2000-ųjų metų Seimo rinkimus V.Uspaskichas deklaravo turįs tik 60 milijonų litų. Antrasis Lietuvos turtuolis yra "valstietis" – Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungos vicepirmininkas Ramūnas Karbauskis. Jo ir žmonos turtas praėjusiais metais sudarė beveik 5 milijonus litų.

Stengiasi neatsilikti ir buvęs "LTSR" komjaunimo vadas, dabar socialdemokratas Alfonsas Macaitis. Jo turtas bei piniginių lėšų praėjusių metų pradžioje sudarė 4,565 milijono litų. Milijonieriumi tapo ir valdančiosios socialdemokratų koalicijos Seime narys, Rusų sąjungos veikėjas Vladimiras Orechovas, per metus padidinęs savo turtą nuo 675 tūkst. litų iki 1,261 milijono.

Taigi valdžioje milijonierių daugėja ir vis labiau aiškėja, jog dabartinėje "socialiai orientuotoje" neokomunistų piramidėje valdžia tapo neišsenkančiu neregėto turėjimo loviu.

Lenkiamė kaimynės

Baltijos šalių statistikos žinybų duomenimis, Lietuva ir pirmąjį šių metų pusmetį ekonominės plėtros tempais aplenkė Latviją bei Estiją. Vakar Lietuvos statistikos departamentas remdamasis išankstiniais duomenimis pranešė, jog bendrasis vidaus produktas (BVP) sausį-birželį, palyginti su tuo pačiu 2002-ųjų laikotarpiu, padidėjo 7,9 proc.

Latvijos centrinės statistikos valdybos rugsėjo 10 d. skelbtais pirminiais duomenimis, šalies BVP pirmąjį pusmetį buvo 7,5 proc. didesnis nei prieš metus.

Estijos ūkio augimo tempai ir šiemet kukliausi iš Baltijos šalių. Metinis šalies ūkio prieaugis pirmąjį pusmetį siekė 4,3 proc.

Apie partijas, lyderius, pjeđestalus, cementą ir dar kai ką

Tik pradėjęs rudens sesiją, Lietuvos Seimas daro pertrauką: kitą savaitę plenariniai posėdžiai nevyks, bet darbas komitetuose, žinoma, nenutrūks. Kaip ir parlamentarų kadencija ir jų įsipareigojimai savo rinkėjams. Todėl ir sakoma, kad parlamentaras oficialių atostogų neturi – iš savo pareigų jis neatleidžiamas visą ketverių metų kadenciją.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos atstovas Seime P.Jakučionis pastarosiomis dienomis palinkęs ties Nacionalinio saugumo įstatymo pataisų projektu. Manau, kad nedaug yra tokių mūsų visuomenės grupių kaip buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, kurios jaustų pareigą aktyviai dalyvauti svarstant nacionalinio saugumo klausimą. P.Jakučionis parengė siūlymų rengiamam įstatymo projektui. Jis siūlo į nacionalinio saugumo apibrėžimą įtraukti ir tautines vertybes, identiteto išsaugojimą, kultūrinio paveldo svarbą, gyvenamosios aplinkos kokybę ir kita. Taip pat jis siūlo sprendžiant nacionalinio saugumo klausimus dalį funkcijų deleguoti savivaldai, neatsisakyti pilietinio pasipriešinimo institucijos. Taip pat remtis ne tik kariuomene, bet ir savanoriais. Po antros sovietinės okupacijos kilęs ginkluotasis pasipriešinimas įrodė, kad pavojaus atveju tik visai tautai susitelkus galima duoti atkirtį priešui. Vienas lauke – ne karys.

Debatų metu svarstant Nacionalinio saugumo įstatymo projektą, didesnei P.Jakučionio siūlymų daliai buvo pritarta.

Kitas nemažiau svarbus klausimas, kuriuo buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai privalo pareikšti nuomonę – rinkimai į Europos Parlamentą. P.Jakučionis jau parengė ir įregistravo įstatymo projektą, kuriuo bus mėginama "nuleisti" eurorinkimų reikalavimų kartelę, kad jie Lietuvoje įvyktų ir mes turėtume savo atstovų Europos Parlamente. Mat kitų Europos šalių praktika įrodė, kad bendri Europos klausimai žmonėms mažiau aktualūs nei savi ir jie eurorinkimuose dalyvauja vangiai. Taip pat į savo įstatymo projektą P.Jakučionis sudėjo saugiklius, kad į Europos Parlamentą nekeltų savo kandidatūros bet koks gatvės politikas – populistas, skandalistas. Jis nori įtvirtinti nuostatą, kad į Europos Parlamentą kandidatus galėtų kelti tik partijos.

Kalbant apie politines partijas šalies kontekste, labai nesunkiai galima išvelgti,

kad jos nėra populiaros, žmonės jomis nepasitiki, o partiškumą daugelis dar iš sovietmečio traktuoja kaip būtiną karjeros sąlygą. Tiesa, daugelis neįvertina to, kad be partijų neįmanomas normalus demokratijos funkcionavimas. Tik pagal pažiūras ir vertybes susivienijusios piliečių grupės gali išreikšti svarią kolektyvinę nuomonę. Tuo tarpu vieno, kad ir labai ryškaus, žmogaus nuomonė niekada tiek nesvers, kiek kolektyvinė.

Belieka tik džiaugtis, kad mūsų politiniame gyvenime figūruoja ne tik personalijos, vergiančios savo "grožiu, žavesiu" ar kitomis populiaraus politikos vilionėmis. Tokie lyderiai politines partijas susikuria iš artimiausių "gentainių" ir traktuoja jas kaip pjeđestalą ar pakylą, ant kurios ir išrodo gražiau, ir garsiau gali pasisakyti. Taip A.Paulauskui pravertė "Naujoji sąjunga", R.Paksui – liberaldemokratai. Atrodo, panašūs saitai sieja ir socialdemokratas bei A.Brazauską. Nors pastarasis įvykis Vilniaus skyriuje parodė, kad šios partijos vidiniame gyvenime vyksta demokratiniai procesai: vilniečiai nutarė, kad partijos lyderio žmona Kristina Brazauskienė nebus traukiama į kandidatų sąrašus rinkimams į Seimą. Belieka tik spėlioti, ar tai tikri demokratiniai procesai, ar tik žaidimai, kuriems pritaria pats "bosas".

Taip pat skandalinga padėtis susiklostė ir su libdemų bei šalies Prezidento "draugyste". Buvęs liberaldemokratas R.Paksas, tapęs prezidentu, nebegali rūpintis tik viena šalies partija. Įstatymais suformuluotos jo pareigos tai draudžia daryti. Tuo tarpu žiniasklaidoje retai teišgirsi paksistus vadinant liberaldemokratais arba Mazūronio partija. Jie – "Prezidentinė partija". Skamba išdidžiai, nors ir nelegaliai. Prezidentas negali turėti partijos. Būdamas doras savo pareigų sergėtojas, R.Paksas pareiškimu turėtų atsiriboti nuo "Prezidentinės partijos", bet jis to nedaro. Vadinas, remia. Pagalvokite patys, ką žmonėms sakytų pavadinimas "Mazūronio partija". Ogi nieko. Nes tai tuščias reikalas, kaip ir pati iš saujelės "gentainių" užgimusi partija.

Visiškai kitą procesą matome dešiniajame sparne. Štai jis mėtančius žmones guodžia ir teikia prielaidas pozityviai žvelgti į mūsų viešąjį visuomeninį politinį gyvenimą.

Kalbu apie Tėvynės sąjungą ir Andrių Kubilių. Iš-

rinktas partijos lyderiu šis brandus politikas nesistengia partijos išnaudoti kaip rupo-ro savo naudai, bet dirba jos labui, buria ją, reorganizuoja, pritraukia panašiai mėstančius, taip stiprindamas ir skatindamas šalies politinius procesus žengti pirmyn, koją į koją su Europa. Mat sustiprėjusi viena politinė partija visad skatina pasitempti ir kitas.

Apie šios politinės jėgos ir jos lyderio brandą byloja ne tik "artima draugystė su įžvalgiuoju Vytautu Landsbergiu". Tai, kad praėjusį savaitgalį jie, nebijodami pasirodyti nepopuliariomis daktakomis, garsiai pareiškė, kad Lietuvoje reikia gaivinti krikščioniškąsias vertybes, tik dar kartą įrodė, kad populizmu čia nedvelkia. Maivytis, šėlti, būti originalus, o kartu ir populiarus gali jaunimas, liberalai. Bet ar to reikia suaugusiam žmogui? Žinoma, ne. Jam labiau rūpi šeimos vertybės. Tad nenuostabu, kad A.Kubilius skelbia ir kitą sąjūdį – 2V: prieš tautos sunykimą. 2V reiškia – tas ne lietuvis, kas neturi bent dviejų vaikų. Tai būtinos kiekvienam tautiečiui vertybės, bet kasdieniame gyvenime nepopuliaros. Apie jas garsiai nekalbama, nekuriama teisinė sistema, kuri skatintų šeimas.

Šios iniciatyvos, kurios tėra tik maža dalis to, ką numato Dešinioji alternatyva, privalo turėti stiprią visuomenės ir partijos rėmėjų paramą. Labai svarų žodį čia galėtų tarti ir buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Dauguma jų – garbingo amžiaus. O kas šeimoje gali būti svariau už senolių žodį? Tik vaikai ir stipri šeima gali gražinti pagarbą šeimos senjorams.

Šiuo metu Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga derasi dėl jungimosi su Tėvynės sąjunga. Kalbant apie jungimąsi labai vertėtų pagalvoti, kaip buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai galėtų daryti įtaką minėtom iniciatyvoms dėl šeimos politikos skatinimo ar krikščioniškųjų vertybių gaivinimo. Sąjunga po Tėvynės vėliava – garbingas reikalas. O buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai turėtų tapti ne tik šios sąjungos vertybiniu pamatu, bet ir cementu, tvirtinančiu ir jungiančiu visas jaunesnes kartas darbu Tėvynės labui.

Jei A.Kubiliui pavyktų suburti tokią Tėvynės sąjungą, kokią jis planuoja, tai ne tik taptume visaverčiais šeiminkais savo šalyje, bet ir į Europą įžengtume tikrai su intelektualia ir svaria politine jėga, kuri gebėtų Lietuvai atstovauti kitų tautų forume.

Ingrida VĖGELYTĖ

Jonas BALNIKAS

Kas privalo atgailauti?

Jau senokai Lietuvos visuomenė nebuvo taip vieningai pademonstravusi savo nuomonės kokią nors klausimu kaip po skandalingųjų Izraelio kneseto (parlamento) pirmininko Reuveno Rivlino kalbų. Netgi Lietuvos žydų bendruomenės veikėjas rašytojas Markas Zingeris pažymėjo, jog tokios kalbos tikrai sukelia antisemitinę bangą Lietuvoje. Pakanka tik atkreipti dėmesį, ką kalbėjo žmonės rašydami internete, skambindami į radiją bei televiziją. O gal R.Rivlinas to ir siekė? Kad atsirastų dar viena proga iš tarptautinių tribunų kaltinti Lietuvą antisemitizmu, esant žydšaudžių tauta. Vis labiau aiškėja, jog pagrindinis Izraelio kneseto pirmininko tikslas buvo žydų turto klausimas. Visų pirma išgąsdinant dabartinę Lietuvos valdžią pareiškimais, jog lietuvių tauta tariamai nepakankamai pripažino savo kaltes bei atgailauja, po to pareikalaujant turto. Kaip teigė teisingumo ministras Vytautas Markevičius, dėl to žydų turto jau dirba net kelios komisijos, darbo grupės, kurios skaičiuoja, taria, kiek gi to turto priklausė žydų bendruomenei iki Antrojo pasaulinio karo, kiek jo likę dabar, kiek reikės išmokėti kompensacijų, ar gražinti natūra.

Aišku, daugiausia reikalaujama gražinti turtą, buvusį Vilniuje, visiškai net neužsimenant, jog Vilniaus kraštas iki Antrojo pasaulinio karo pradžios buvo Lenkijos okupuotas, o po karo jį (žydų turtą) nacionalizavo ne Lietuva, o Sovietų sąjunga. Ministras V. Markevičius sakė, jog prieš pusantros metų žydai pateikė net kelių tūkstančių gražintinų objektų sąrašą, bet vėliau patys pripažino, jog tas sąrašas nėra pagrįstas dokumentais, įrodymais ir skaičiavimais. Tiesa, dabar nustatyta, jog yra apie pusantro šimto gražintinų objektų, iš kurių išlikusių tėra maždaug 50. Ministras pažymėjo dar vieną svarbų dalyką: Lietuvos įstatymai nebus keičiami tik dėl vienos tautybės žmonių reikalų ir jokių išskirtinių sąlygų žydams nebus suteikta. Turtas bus gražinamas pagal galiojančius Lietuvos įstatymus. Atrodo, pasakyta gana aiškiai, tačiau kaip suprasti tai, kad emisariui iš Tel Avivo pasiūlius pakeisti Lietuvos pilietybės įstatymą bemat atsilies teisingumo ministro tiesioginis viršininkas premjeras A. Brazauskas. Jis teigiamai įvertino R. Rivlino "prašymą" peržiūrėti Pilietybės įstatymą taip, kad jis būtų palankesnis išeiviams iš Lietuvos Izraelyje.

Lietuvos ir Izraelio santykiuose yra dar vienas svarbus dalykas. Tai visų pirma dvigubi standartai vertinant įvykius per pirmąją so-

viėtų okupaciją ir po Antrojo pasaulinio karo. Juk net daugeliu atvejų pagal sovietinį kurpalį vertinantis naujausią Lietuvos istoriją istorikas L. Truska pripažįsta, kad 1941 m. NKVD vadovaujamą darbą okupuotoje Lietuvoje vykdė 72 rusakaliai, 43 lietuviai ir 23 žydai. Todėl visiškai nesunku nustatyti, kurios tautos atstovų daugiau dirbo šioje represijų ir genocido struktūroje. Bet R. Rivlinas kalbėdamas apie "lietuvių mirties būrius" nė žodelio nepasakė apie savo tėvynainius, vykdžiusius lietuvių tautos genocidą. Konkrečiai apie dabar Izraelyje gyvenančius Nachmaną Dušanskį, net 30 metų (nuo 1940 m. rugpjūčio iki 1971 m. rugpjūčio) dirbusį represinėse NKVD ir KGB struktūrose, organizavusį Lietuvos partizanų ir jų šeimų žudymą, masinius trėmimus. Kitas, dabar susisukęs gūžta Izraelyje – Semionas Burkojus 1944-1964 m. vykdė nusikalstamą lietuvių tautai veiklą. Į Lietuvos generalinės prokuratūros prašymus apklausti šį genocido vykdytoją buvo atsakyta, jog Izraelio policija nenustačiusi budelio Semiono Burkojaus gyvenamosios vietos... Na, o apie N. Dušanskio išdavimą Lietuvai Izraelis atsisako net kalbėti. Ir visai nesvarbu, kad, be daugybės kitų budelio nusikaltimų, visiškai įrodyta, jog N. Dušanskis dirbdamas Lietuvos SSR KGB ketvirtosios valdybos viršininku organizavo ir Lietuvos laisvės kovotojų sąjūdžio vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų vado Adolfo Ramanausko-Vanago suėmimą ir jo nežmonišką kankinimą. Beje, šis budelis papūtas Atgimimo vėjams Lietuvoje su paties Lietuvos KGB viršininko E. Eismunto palaiminimu spruko į Izraelį. Tai įvyko 1990 m. vasario mėnesį.

Įdomiausia tai, jog Izraelio vyriausybė atsisakydama išduoti šiuos lietuvių tautos naikintojus pateikia savo teisingumo ministro Meiro Šitrito atsakymą Lietuvos generalinei prokuratūrai. Jame teigiama, jog nusikaltimai, kuriais kaltinamas N. Dušanskis, buvo padaryti daugiau kaip prieš 30 metų, dėl to Izraelio taikomas senaties terminas jau pasibaigęs...

Tad Izraelio kneseto pirmininkas, reikalaujantis lietuvius nuolat atgailauti, turi to paties pareikalauti ir iš savo tautiečių. Net Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Aloyzas Sakalas neiškentė ir pareiškė, jog Izraelio valdžios institucijos dar kartą atskleidė savo požiūrį į Lietuvą ir savo šalies nusikaltėlius, o R. Rivlino kalbos yra ne kas kita kaip antisemitinių nuotaikų kurstymas. Ir tikrai ne siekis stiprinti abiejų valstybių santykius.

LPKTS valdybos posėdis

Rugsėjo 27 d. įvykusiame posėdyje pirmuoju klausimu buvo pateikta LPKTS valdybos darbo ataskaita. Pranešimą padarė valdybos pirmininko pavaduotoja Jūratė Marcinkevičienė. Ji pažymėjo, kad rugsėjo 27 d. įvyko darbo grupės derybų su TS posėdis, kuriame buvo aptartas LPKTS ir TS jungimosi sutarties projektas (siūlomas LPKTS). Tačiau šis variantas yra TS pakoreguotas. Spalio 1 d. Vilniuje įvyks TS ir LPKTS derybų grupių susitikimas, kuriame šis klausimas bus aptartas.

Pranešimą politiniais ir organizaciniais klausimais padarė LPKTS pirmininkas, Seimo narys dr. Povilas Jakučionis.

- Pagrindinės šių dienų aktualijos - žydų ir lietuvių santykių klausimas ir besikeičiantis Rusijos požiūris į Baltijos valstybes, - sakė LPKTS pirmininkas.

Komentuodamas Izraelio kneseto pirmininko R. Rivlino vizitą į Lietuvą, pranešėjas sakė, jog jis davė daugiau žalos negu naudos dviejų tautų tarpusavio supratimui ir sugyvenimui ateityje. Mes rengiamės paskelbti savo požiūrį į žydų ir lietuvių santykius. Tuo tikslu kartu su Politikos ir programos komiteto parengsime į visus klausimus atsakantį ir mūsų požiūrį atspindintį dokumentą, neįžeidžiant ir nekaltinant visų žydų, kaip jie lietuvius kaltina, kalbėjo P. Jakučionis.

Komentuodamas Rusijos požiūrį į Baltijos valstybes LPKTS pirmininkas sakė, jog Rusijos Federacijos užsienio ministro pavaduotojai skelbia keistas doktrinas. Viena jų - Rusija laikys savo prievole siekti, kad artimame užsienyje ir ten, kur kompaktiškai gyvena rusų tautybės piliečiai, būtų įteisintas valstybinis rusų kalbos statusas. Tai reiškia - dvikalbystė. Į tokius pareiškimus negalima nereaguoti. Nors prezidentas B. Jelcinas anksčiau pasirašė sutartį, kad Rusija pripažįsta 1940 m. Baltijos valstybių okupaciją, dabar kalbama kitaip:

Rusija šios okupacijos nepripažįsta! Iš to galima daryti išvadas. Mes turime tarti savo žodį dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo, dėl dvikalbystės ir kitais klausimais, sakė pirmininkas P. Jakučionis.

Aptartas TS ir LPKTS jungimosi sutarties projektas. Pirmininkas P. Jakučionis paaiškino, kad "Tremtinys" Nr. 39 (568) išspausdintas "Pranešimas apie juridinių asmenų reorganizavimą" - tai Teisingumo ministerijos reikalavimas skelbti pranešimą laikraštyje nurodytu terminu apie numatomą partijų jungimąsi.

Kalbėdamas apie organizacinius klausimus P. Jakučionis pažymėjo: pagrindinė užduotis - pasiruošimas rinkimams į LR Seimą ir Europarlamentą. Reikia siūlyti kandidatus į vienmandates apygardas ir į kandidatų sąrašą daugiamandatėse apygardose. Sudarytas LPKTS Vyriausiasis rinkimų štabas, kuris susideda iš 3 grupių: Organizacinės, Strategijos ir programos bei Informacinės.

Finansinės pirmojo šių metų pusmečio veiklos ataskaitą padarė LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša, patvirtinti komitetų pirmininkai: Finansų - valdybos pirmininkas A. Lukša, Politikos ir programos - valdybos pirmininko pav. J. Marcinkevičienė, Jaunimo komiteto - V. Jogminienė.

Valdybos nariai informuoti, kad filmo "Vieni vieni" premjera lapkričio 21 d. įvyks Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose. Ekranuose filmas bus tiek laiko, kiek jis bus lankomas.

Posėdyje kalbėjo LPKTS tarybos pirmininkas R. Paplauskas, valdybos pirmininkas A. Lukša, valdybos nariai - V. Briedienė (Kaunas), E. Strončikas (Jurbarkas), P. Musteikis (Vilnius), Č. Dirke (Šiauliai), I. Vilčinskienė (Kaunas) ir kiti.

Kitas LPKTS valdybos posėdis numatomas lapkričio 8 d., tarybos konferencija - lapkričio 15 d.

"Tremtinio" inf.

Norilsko sukilimo 50 metų jubiliejus Maskvoje

(atkelta iš 1 psl.)

Norilsko sukilimo tyrinėtoja, istorikė ir žurnalistė A. Makarova apžvelgė Norilsko sukilimo istoriją, apibendrino įvairių lagerių veiklą. Be A. Makarovos darbų, publikacijų, tyrimų archyvuose, be jos apsilankymų pas Norilsko sukilėlius Lietuvoje Norilsko įvykiai tikrai nebūtų tokie žinomi.

Antrą susitikimo dieną aplankėme žiaurią praeitį liudijantį kvartalą Maskvoje - Lubianką. Čia aplink visą aikštę stūkso represinių įstaigų korpusai, ant kurių stogų teko vaikščioti "progulkose" ir mums, 1952 m. pervežamiems etapais į Norilską. Kur stovėjo Dzeržinskio monumentas - dabar tik mažas žalia veja apaugęs kalnelis... Maskviečiai nuvežė į pamaskvės vietovę Butovą. Tai viena skaudžiausių 1937-1938 m. represijų žaidimų. Ten dviejų kilometrų plote buldozeriais išraustose tranšėjose - tūkstančiai "politiškai nepatikimų". Kapavietė dar tvarkoma, statomi paminklėliai, akmenys, stovi cerkvė, o tvorose surašyti vienuolių, šventikų, metropolitų, archimandritų vardai. Šimtai jų ten...

Rugsėjo 25 d. nutarta, kad nacionalinės organizacijos, vienijančios Norilsko sukilimo dalyvius, turi bendrauti: pasikeista adresais, priimtos rezoliucijos, nutarimai, kreipimaisi. (Bus spausdinami kitame "Tremtinio" numeryje.)

Solženicyno fondo atstovė E. Sanikova perdavė savo koordinatas ir prašė kreiptis "tuos, kuriems labai blogai" - Елена Санникова, Фонд Солженицына, ул. Тверская 12, к. 8, кв. 169, 125047 Москва, Россия. Taip pat ji perdavė linkėjimus Jadvygai Bieliauskienei. E. Sanikovai paaiškinau, kad mūsų valstybė suteikė minimalias lengvatas buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniais ir statusus visiems nukentėjusiems, o ginkluotojo pasipriešinimo dalyviai gavo kario savanorio statusą ir triskart didesnes I laipsnio pensijas.

Susitikime kalbėta ir apie baisų genocidą Čečenijoje. O mes, lietuviai, buvome priimti kaip užsienio piliečiai, gerbiami ir globojami. Ateityje tikimės glaudžiai bendradarbiauti.

Irena SMETONIENĖ, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierė

"Pasaulio klimatas palankus etiniams dalykams", bet...

(atkelta iš 2 psl.)

Antraip tai gali sukelti asociacijų su okupacijos metais praktikuotu iš Berlyno atsistojusio reichskomisararo ar iš Maskvos komandiruoju standartinio "antrojo sekretoriaus" arogantišku bendravimu su vietiniais gyventojais. Lietuva yra valstybė ir reikia drįsti būti ja su visa atsakomybe ir pilnavertiškumo jausmu.

Teisėjo toga magą apsiausti ne vienam, tačiau tai tik apsišaukėlio pretenzija ir nieko daugiau. Įtariamuosius karo nusikaltimais ar genocido vykdymu, nepriklausomai nuo jų tautybės, turėtų teisti nacionalinis teismas tos šalies, kur nusikaltimai buvo įvykdyti, bet dar geriau ir objektyviau – pavesti spręsti tokias bylas Tarptautiniam Tribunolui. Izraelis iki šiol vengia dialogo dėl žydų tautybės asmenų, dalyvavusių genocido akcijose Lietuvoje, ekstradicijos.

Mėginimai okupacijų metais okupanto baudėjų ar jų talkininkų padarytus nusikaltimus perkelti okupuotai tautai vertintini kaip itin pavojinga veika, griauanti pasitikėjimą teisingumo įgyvendinimo galimybe ir kurstanti kerštą.

Negalima nuneigti ar menkinti nei žydų, nei čekėnų, nei lietuvių, nei ukrainiečių bei kitų tautų kančių. Tačiau vienos tautos kančių sakralizavimas sukelia neigiamų pasekmių tarpusavio santykiuose ir politinėje kultūroje. Žydų tautybės Amerikos politologas Normanas G. Finkelšteinas parašė studiją "The Holocaust Industry. Reflections on the Exploitation of Jewish Suffering" (London, New York, 2000 - "Holokausto industrija. Svarstymai apie žydų kančių eksploatavimą"). Šis veikalas Vokietijoje 2001 metais buvo tapęs reikšmingiausia knyga. Recenzijose

rašoma, kad autorius atvirai kritikuoja JAV žydų organizacijas, diriguojančias diskursą holokausto tema šalyje ir užsienyje ir veikiančias kaip nuo nacionalsocializmo nukentėjusių aukų dvasiniai patikėtiniai, kaltindamas jas sukūrus "holokausto industriją", kurios pagrindinis tikslas – "eksploatuoti žydų kančių nacionalsocializmo laikais ir be pagrindo postuluoti istorinį žydų tautą ištikusios katastrofos išskirtinumą".

Tai pastebima ir Lietuvos gyvenime. Užuo kalbėjus apie genocido nelaimę, per kurią valstybė prarado trečdalį savo gyventojų, specialia programa mokyklose ir kariuomenėje supažindinama tik su žydų tautinės mažumos tragedija. Su genocido nusikaltimais Lietuvoje – tik siūpnutėmis užuominomis.

"Ateina laikas, kai pasaulio klimatas tampa palankus etiniams dalykams. Kartais žmonės pasitiki vieni kitais ir kuria gerį. Kitu metu taip nebūna", – prieš gerą pusšimtį metų pasakė įžymusis mokslininkas žydas ir drauge pasaulio pilietis Albertas Einšteinas. Ne visiems politikams pavyksta pasinaudoti tikrai palankiu mūsų meto politiniu klimatu. "Kriegsgraeberfuesorge" pavyzdys rodo teisingą ir orų galimo bendravimo būdą. Pasekėjų nesiranda. Grasinimai ir pasipūtėliškas mentorius tonas negali sukurti pasitikėjimo atmosferos.

Ir bene užvis svarbiausia – mums, valstybės piliečiams ir politikams, laikas atsikratyti nepilnavertiškumo komplekso. Valstybės ir tautos garbė turėtų būti saugoma ir ginama oriomis priemonėmis visur ir visada. Juk jau 13 metų, kai esame laisvos šalies piliečiai. Sovietinės pseudorespublikos laikai, duok Dieve, praėjo negrįžtamai.

Kodėl "Niekas nenorėjo mirti"?

Kas matė lietuvišką "ševėvrą" "Niekas nenorėjo mirti", puikiai supranta, kad šiame filme šmeižiami kovotojai už Lietuvos laisvę. Filme nepavaizduota, kaip žiauriai čekistai susidorodavo su kariais nei jie mąstančiais ir Tėvyne mylinčiais tautiečiais, kurie bandė sakyti tiesą. Kino filmo kūrėjai pavaizdavo tikrovę iš socializmo-komunizmo "varpinės".

Netoli nuėjome nuo anų dienų. Prezidentas R. Paksas vykdamas į Gruziją nesivežė aujo kino filmo "Vieni viei", ir tai rodo, kokiai Lietuvai atstovauja mūsų išrinktas rezidentas. Dar labai gajus

požiūris, kad mes net nebuvome okupuoti. Todėl ir leidžiamos tokios knygos kaip M. Ivaškevičiaus "Žali"...

Kodėl tylime mes, iškenčėję Stalino GULAG'us? Kodėl tylime tie, kurie nešiojame žaizdas, padarytas čekistų? Tylėti negalima, tylėjome net 50 metų. Gana patyčių ir šmeižtų! Nesuprantama, kodėl balsuojame už buvusius komunistus ar jų pakalikus. Artėjant rinkimams reikia atsirinkti, už ką balsuoti. Nors valdžios ir esame išteisinti, bet ir patys nesijauskime kalti, kad be kaltės mus trėmė į Sibirą!

Antanas ŠIMĖNAS

LGGRTC naujienos

■ LGGRTC vykdydamas "Atsiminimų apie tremties ir kalnimo vietas ir Laisvės kovų dalyvius rinkimo programą" 2001-2002 m. per rajonų savivaldybių administracijos paskirtus koordinatorius grąžino iš gyventojų perfotografuoti gautas nuotraukas.

2001 m. spalio mėn. nuotraukos perduotos grąžinti Alytaus, Druskininkų, Marijampolės ir Varėnos mst. bei Alytaus, Varėnos, Marijampolės, Lazdijų, Šakių, Vilkaviškio, Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos ir Zarasų r. pateikėjams. 2002 m. kovo mėn. – Mažeikių, Plungės, Telšių, Jurbarko, Kauno, Šilalės ir Tauragės r. pateikėjams.

Jeigu šių išvardytų rajonų pateikėjai dar neatgavo savo nuotraukų, reikia kreiptis į savo rajono savivaldybės administraciją, kuri nurodys koordinatorius. Iškilus nesklaidumams skambinti į LGGRTC tel. (8-5) 2314151 Birutei Panumienei arba rašyti adresu: Didžioji g. 17/1, LT-2001, Vilnius.

Šiais metais gautos nuotraukos grąžinamos registruotais laiškais. Nuotraukos jau grąžintos Klaipėdos, Parnavėžio ir Palangos mst. bei Klaipėdos, Kretingos, Skuodo, Šilutės, Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo ir Radviliškio r. pateikėjams. Tačiau 9 laišakai grįžo dėl pasikeitusių pateikėjų adresų, todėl jeigu nuotraukos Jums dar negrąžintos, LGGRTC prašo nurodytomis koordinatėmis pranešti savo naują adresą.

Atsiminimų rinkimo programa tebesitęsia, todėl LGGRTC prašo ir toliau siųsti savo atsakymus į Centro pateiktas anketas. Jeigu buvote tremtyje ar kalėjote, bet dar negavote ar neužpildėte atsiminimų rinkimo programos anketų ir klausimynų, LGGRTC prašo atsiliepti. Buvusieji tremtyje gali skambinti Elenai Stulgienei tel. (8-5) 2314151, buvusieji lageriuose – Evaldai Gelumbauskui tel. (8-5) 2314148.

■ LR Seimas 1998 m. spalio 6 d. priėmė "LR valstybės paramos žuvusių pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių šeimoms įstatymą" (Nr. VII-871). Šis įstatymas numato mokėti vienkartinę pašalpą karių savanorių ar laisvės kovų dalyvių, žuvusių kovos lauke ar suėmimo metu, taip pat nužudytų ar mirusių įkalnime,

šeimų nariams, t.y. tėvams (įtėviams), kitos santuokos iki rezistentų žūties (mirties) nesudariusiems sutuoktiniams ir vaikams (įvaikiams). Ši pašalpa taip pat gali būti išmokėta ir minėtomis aplinkybėmis žuvusių (mirusių) karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių broliams ir seserims su sąlyga, kad pastarųjų žūties (mirties) metu jie neturėjo 18 metų ir abiejų tėvų (buvo našlaičiai). Minėtos vienkartinės pašalpos yra numatytos mokėti iki 2003 m. gruodžio 31 d.

Atsižvelgdamas į tai, kad informacija apie minėtų pašalpų mokėjimą dar nėra pasiekusi (ypač kaimo vietovėse) visų asmenų, turinčių teisę į šią vienkartinę pašalpą, LGGRTC ragina asmenis, kurių tėvai buvo Lietuvos partizanai ar partizanų ryšininkai - rėmėjai, pagrindinės organizacijos nariai ir žuvo kovose ar buvo nužudyti (mirė) įkalnimo metu, kuo skubiausiai pateikti reikiamus dokumentus Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijai (Gedimino pr. 40, Vilnius, I a., 103 kab.), kad jiems būtų pripažintas kario savanorio ar laisvės kovų dalyvio teisinis statusas po mirties ir įgyta teisė jų šeimos nariams gauti vienkartinę pašalpą bei teisę į valstybinę našlaičių pensiją.

Išsamesnė informacija teikiama telefonais (8-5) 2314157, (8-5) 279104.

■ Rugsėjo 25 d. Estijos okupacijų muziejuje, Taline, LGGRTC atstovai atidarė kilnojimą parodą "Mes nemirė...", skirtą Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio 50-mečiui. Paroda – apie vyriausiosios vadovybės kūrimą, visas 9 Lietuvos partizanų apygardas, jų vadus ir žymiausias kovotojus, LLKS struktūrą, bunkerius bei slėptuvių įrengimą.

Ekspozicijos atidaryme dalyvavo Lietuvos, Lenkijos bei Latvijos ambasadoriai, Lenkijos konsulas, Estijos ir Suomijos žiniasklaidos atstovai, Estijos lietuvių bendruomenės nariai. Paroda veiks iki spalio mėnesio pabaigos.

Talino okupacijų muziejus atidarytas vos prieš du mėnesius. Muziejaus direktoriaus Heiko Ahoneno teigimu, jau dabar akivaizdu, jog jis labai populiarus tarp užsienio turistų, todėl Lietuvos partizanų kovų ekspozicija turėtų įgauti platesnį atgarsį.

Ateityje su Estijos muziejumi ir toliau planuojama

keistis parodomis.

■ LGGRTC lietuvių bei anglų kalbomis išleido getų ir koncentracijos stovyklų kalinių atsiminimų rinkinį "Su adata širdyje". Į šią knygą buvo atrinkti 109 buvusių kalinių pasakojimai apie jų išgyvenimus nacių nelaisvėje. Leidinį sudarė Buvusių geto ir koncentracijos stovyklų kalinių sąjunga (pirmininkas Tobijas Jafetas). Knyga išleista Vilniaus geto sunaikinimo 60-osioms metinėms paminėti.

■ LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriuje vykdomas tyrimas dėl Eržvilko gimnazijos moksleivės, partizanų ryšininkės Onos Preilauskaitės, Stasio (g. 1929 03 04 Tauragės aps. Eržvilko valsč. Pagirių k.), palaikų užkasimo vietos nustatymo.

1945 07 04 netoli Preilauskų sodybos įvyko NKVD pasienio kariuomenės kariškių ir partizanų susišaudymas. Įtarę palaikant ryšius su partizanais, kariškiai suėmė O. Preilauskaitę ir perdavė Eržvilko enkavėdistams. 1945 07 05 LSSR NKVD Tauragės aps. Eržvilko valsč. poskyrio viršininkas kpt. Ivanas Močalovas apklausdamas O. Preilauskaitę tol mušė, kol ji netekusi sąmonės mirė. Norėdami nuslėpti nusikaltimą, Eržvilko enkavėdistai nužudytąją pririšo prie akmeninio kryžiaus ir paskandino Šaltuonos upelio lankoje esančiame tvenkinyje. Taip pat buvo sudarytas fiktyvus aktas, neva O. Preilauskaitė mirė dėl širdies ydos. Tačiau Eržvilko gimnazijos mokytojų pastangomis dėl šio nužudymo buvo iškelta baudžiamoji byla. 1945 07 08 O. Preilauskaitės palaikai iš tvenkinio buvo iškelti ir pervežti į Tauragėje įsikūrusią NKVD 95-ojo pasienio pulko sanitarinę dalį skrodimui. Ištyrus šį nusikaltimą, I. Močalovas LSSR NKVD karinio tribunolo 1945 09 06 nuteisas aukščiausia bausme – sušaudyti, bet SSSR Aukščiausiojo Teismo karinės kolegijos 1945 09 29 nutarimu sušaudymas buvo pakeistas 10 metų įkalnimo pataisos darbų lageryje be teisių atėmimo.

Prašome atsiliepti visus ką nors žinančius apie tragišką Onos Preilauskaitės žūtį 1945 m. Eržvilke bei jos palaikų užkasimo vietą. Informaciją prašome pateikti: LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriui, Gedimino pr. 40/1, 2001 Vilnius.

Vardan tos Lietuvos

Radviliškio valsčiaus miškuose rymo senas Miežaičių kaimas. Jame gyveno darbšti Šniuolių šeima: tėvas, motina, du sūnūs ir duktė. Karo audros ir įvairios spalvos okupantai sujaukė ramų Lietuvos gyvenimą. Neaplenkė ir Šniuolių šeimos.

Pirmoji auka

Tėvas Vincentas Šniuolis (g. 1885 m.) nebuvo abejingas Lietuvos laisvės kovai. Buvo partizanų ryšininkas. Prasidėjus čekistų siautėjimams skubėjo į mišką perspėti partizanų ir suklupo priešų kulkos pakirstas. Tai buvo 1945 m. liepos 28-oji. Jo kūną atsitiktinai rado partizanai. Į paskutinę kelionę telydėjo tik žmona ir duktė, nes visur buvo čekistų pasaulis, visur laukė pasirodant sūnų. Lietuvos žemė priglaudė pirmąją Šniuolių auką.

Sūnus Vytautas Jonas Šniuolis gimė 1924 m. Kovoti prieš okupantus pradėjo 1942 m. – įstojo į pagrindinę LLA organizaciją. Sugrįžus bolševikams Vytautas tapo partizanų Svajūnu ir kovą tęsė su ginklu rankoje. Iš pradžių priklausė Geležinio Vilko kuopai, vėliau įsikūrus Priskėlimo apygardai Svajūnas (Vytenis) tapo štabo nariu, atsakingu už spaudos leidimą ir platinimą, be to, ir pats buvo gabus poetas. 1948 m. vasario mėn. kautynėse su okupantais netoli Liaudiškių miško buvo sužeistas partizanas Petras Masiulaitis-Virpša. Svajūnas sužeistą draugą išnešė iš apsupties. (Virpša pasveiko ir dar metus kovojo su priešais. Žuvo 1949 01 25 būdamas Žaliosios rinkt. vadu.)

Sūnus ir dukra

1949 m. vasarį įvyko Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas, kuriame dalyvavo ir Svajūnas. Žuvo 1949 08 13 Užpelkių miške dengdamas

Vincentas Šniuolis

Vytautas Jonas Šniuolis

Birutė Šniuolytė

Viktoras Šniuolis

kitų partizanų atsitraukimą. Kartu žuvo vyriausiosios partizanų vadovybės prezidento sekretorius Petras Bartkus-Žadgaila, vyriausiosios vadovybės narys desantininkas Bronius Liesis-Naktis ir du Maironio rinkt. partizanai. Visų kūnai buvo išniekinti Radviliškyje. Vėliau sumesti į gyventojų Mečionio šulinį (dabar miesto teritorija). Atgimimo metais surasti, atkasti ir palaidoti naujosiose Radviliškio kapinėse, bendrame partizanų kape, Užpelkių miške. Partizanų žūties vietoje pastatytas paminklas.

Po mirties Vytautas Jonas Šniuolis-Svajūnas apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Tai – antroji Šniuolių šeimos auka Lietuvai.

mos auka Lietuvai.

Birutė Šniuolytė-Ida, Ramunė (g. 1931 05 01) pasitraukusi iš Radviliškio gimnazijos tapo partizanų ryšininke. Po brolio žūties prisijungė prie Šimonių girios partizanų. Žuvo 1949 m. Vėlinių dieną Starkaus-Montės bunkeryje būdama 18 metų. Su kitais partizanais palaidota Adomynės kapinėse. Tai trečioji Šniuolių auka Lietuvai.

Gyvas iki šiol

Paskutinis iš Šniuolių šeimos Viktoras Šniuolis-Vytvytis, Girėnas (g. 1925 m.) su ginklu rankoje kovojo nuo 1944 m. Jis vienintelis liko gyvas iš dalyvavusios apsaugos kuopos 1949 m. vasario

mėn. Lietuvos partizanų vadų suvažiavime. Po suvažiavimo jam suteiktas leitenanto laipsnis ir paskirtas Juozo Šibailos-Merainio adjutantu. Žuvus Paliūnui-Rytui buvo paskirtas Maironio rinkt. vadu. Juo išbuvo iki arešto dienos. 1949 08 13 iš apsupto Užpelkių miške, dengiant kovos draugams, išnešė sužeistą partizaną Lauryną Mingailą-Džiugą.

1953 03 13 buvusių partizanų smogikų iškvietas į susitikimą. Buvo surištas ir kartu su partizanų Juozu Valantinu-Granitu išduotas čekistams.

Šiuo metu Viktoras Šniuolis gyvena Šiauliuose. Jam suteiktas majoro laipsnis, įteikti apdovanojimai, pripažintas kario savanorio statusas.

Silpnieji

Leonas Juška-Kariūnas, buvęs Paliūno-Ryto apsaugos narys, patekęs čekistams į nagus palūžo ir tapo išdaviku. 1952 09 30 išdavė Paliūno-Ryto bunkerį. Paliūnas nusišovė. Už poros dienų L.Juška-Kariūnas, Drąsuolis išdavė Tytuvėnų rajone buvusį bunkerį. Žuvo Domas Grumuldis, Stasys Satkus ir Izabelė Vilimaitė. 1953 03 13 čekistams išdavė Vytvytį ir Granitą, o tą pačią dieną Granitas išdavė Mindaugo štabo bunkerį. Kovo 14 d. bunkeris buvo apsuptas, žuvo štabo viršininkas Laurynas Mingailas-Džiugas.

Buvusio Priskėlimo apyg. partizano Vytauto Smitriaus žiniomis, 1954 m. Kariūnas ir Granitas dar slankiojo po kaimus ir rinko "partizanams" aukas. Vėliau, kada pradėjo svilti padai, L.Juška pabėgo iš Lietuvos (nuvyko pas seserį į tremtį) ir ten vedęs liko gyventi. Tolečiau jo likimu niekas nesidomėjo.

Balys JUKNEVIČIUS

55 metai miško globoje

Kęstučio apyg. Aukuro rinkt. Jogailos būrio partizanų grupei 1948 m. rugpjūčio 14-oji atrodė paprasta, kasdieniška. Panerinės miško (Jurbarko r.) tankumyne ramiai miegojo V.Stepaitis ir S.Butkus. Draugų poilsį saugojo bendražygis J.Aleksaitis.

Be moralės, už gardesnią kaspį pasidavęs žmogus – "partizanų rėmėjas" atvedė į tą vietą enkavėdistus. Staičiai užklupti nelygioje kovoje žuvo:

Vytautas Stepaitis-Atilas, Apuokas, g. 1921 m. Jurbarko r., Eržvilko sen., Avietiškių k., valstiečio šeimoje. Partizanavo Saturno, Gintaro, Jogailos būriuose eiliniu, vėliau buvo skyriaus, o nuo 1948 m. kovo mėn. – būrio vadas. 1947 03 27 Eržvilko strībų buvo išžudyta jo penkių asmenų šeima.

Simas Butkus-Anupras, g. 1922 m. Beržinių k., Eržvilko sen. Laisvės kovotojas nuo 1945 m. liepos mėn. Gintaro, Jogailos būriuose. Jo brolis Antanas partizanaudamas žuvo, šeima ištremta į Sibirą.

Jonas Aleksaitis-Sukčius, g. 1920 m. Kuzių k., Eržvilko sen. Ginkluotojo pasipriešinimo gretose nuo 1945 m. Kovojo Gintaro, Jogailos būriuose.

Laisvės kovotojų palikai, prieš tai išniekinti Eržvilko mstl. aikštėje, buvo užkasti suartame lauke. Po poros savaičių artimieji palaidojo Butkaičių šilo pakraštyje. Ten jau buvo palaidota nežinoma moteris. Artimieji prižiūrėjo kapus. Tačiau giminės – kas išvyko, kas buvo išvežti į Sibirą, tad kapai liko be priežiūros.

(keliami į 7 psl.)

Labanoro girioje skambėjo laisva partizanų daina

Pabaiga.

Pradžia Nr. 38

Stotyje visą parą kūnai išgulėjo atviruose vagonuose, pro vagonų plyšius žmonės matė besisunkiantį kraują. Paskui pelkėje, netoli Švenčionių, prie Cirkliškio, palikus sumetę į gilią duobę ir užkasę. Kapavietė – istorijos paminklas. Kautynių prie "Margio" ir "Kauno" bunkerio vietos taip pat įrašytos į istorijos paveldo registrą.

Niekas neištyrė, kiek tiks-

liai žuvo abiejų būrių vyrų. Sunkiausia įvardyti iš tolimesnių vietovių atėjusius partizanus. Istorijoje lieka tiktai apytiksliai skaičiai. Vienas buvęs strības, užkasinęs prie Cirkliškio, teigė, kad vežusieji į Kiauneliškio stotį suskaičiavę 73 ar 74 kūnus. Sužeistų iš viso per 10, du partizanai suimti.

1945 03 11-13 kautynės simboliškai žymi plataus tautos pasipriešinimo okupantams pradinį etapą. Vėliau

pasirinkta atsargesnė ir įvairesnė – mažesniais būriais ir staiga puolimo – kovos taktika. Prie Švenčionių partizanų kapus žymintis kryžius – pusiau pakeltas. Taip menininkas Juozas Jakštas pavaizdavo partizanų iškovotą laisvę, nebaigtą amžiaus kovą.

"Margio" bunkerio šešiuose Vyčio kryžiuose iškalti partizanų vardai, pavardės. Kryžiai papuošti gėlėmis, žvakių liepsnelėmis. Trenkė šaulių salvės. Skambėjo uteniškių

ir švenčionėliškių choristų dainos. Mons. A.Svarinskas šventino kryžius. Vertingų prisiminimų, faktų pažėrė buvęs Tigro rinkt. partizanas Edvardas Giruckas, kautynių dienomis ėjęs vaduoti bendražygių. Eilėmis ir savo kalba sujaudino atkurtos Vytauto apyg. vadas Bronius Zabulis. 70 metų proga jį pasveikino bičiuliai ir įteikė dailių kryžių. B.Zabulis dėkojo minėjimo rengėjams: Labanoro regioninio parko dir. K.Jakštui, vyr.

ekologei O.Gylienei, kulturologui R.Leleivai, LGGRTC gen. dir. D.Kuodytei, darbuotojams: V.Molienei, R.Trimonienei, J.Jagėlai, paminklų aplinką sutvarkiusiai Švenčionėlių miškų urėdijai, Labanoro seniūnijos seniūnui V.Jusiui. Minėjamą sklandžiai organizavo B.Zabulis. Jis sakė: "Dar nemažai partizanų kapų ir kautynių vietų nepaženklinta paminklais – mes juos būtinai pastatysime".

Valdas STRIUŽAS

55 metai miško globoje

(atkelta iš 6 psl.)

O vėliau tvarkant miško pakraštį, kasant kanalą, kapai panaikinti.

Jono Aleksaičio sesuo norėjo brolio palaikus palaidoti kapinėse. Ji davė impulsą palaikų paieškoms. Atgimimo metais ankstesnės paieškos – giminių, savanorių – rezultatų nedavė. Tačiau sesuo Marcelė užsiminė, kad pati dalyvavo užkasant palaikus, kurie galėtų būti užkasti 40-50 metrų nuo keliuko į mišką.

Jurbarko savanorių pajėgų 921 kuopos kuopininkas viršila Gintautas Dulaitis pastebėjo šiek tiek įdubusią aikštelę, apaugusią žole. Toje vietoje 55 metus ilsėjosi Laisvės kovotojų palaikai.

Paieškoje dalyvavau aš, P.Gervylis, prokuroras Algimantas Budraitis. Atkasant palaikus dalyvavo ir minėtos kuopos savanoriai: jaunėn. serž. Anatolijus Batūrinas, gr. Jonas Saprionaitis, eiliniai - Arūnas Baliukynas, Tomas Markšaitis ir Darius Žilinskas. Transportą teikė savanorių pajėgos ir savivaldybė.

Vladas MEŠKAUSKAS
LLKS Kęstučio apyg. vadas

Giminės tradicija

1947 m. liepos 9 d. Marijampolės pakrašty esančiame Liepynų kaime žuvo trys partizanai - V.Senkus-Uosis, P.Medelis-Delfinas, V.Žvingila-Šarūnas. Paminėti jų žūtis metinių šią vasarą atvyko gausus būrys žmonių iš Kauno, Vilniaus. Tarp jų - ir Vladas Senkaus (labiau žinomo slapyvardžiu Leninas) našlė su vaikais, vaikaičiais ir giminėmis. Svečiai apžiūrėjo Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejų, nuvyko prie partizanų paminklo Liepynuose. Gausi M.Senkienės giminė kasmet, liepos 9 d., paminėti šios datos susirenka Marijampolėn, į Liepynus. Tai graži giminės tradicija.

Paežeriuose, netoli Vinco Kudirkos gimtinės, dar išlikusi Bieliukų-Senkų sodyba, iš kur kilęs geograf akademikas Kazimieras Bieliukas. Jo brolis Bronius, teisininkas, pasitraukė į Vakarų, buvo VLIK'o veikėjas. Kitas brolis Liudvikas žuvo Vorkutos lageryje. Tik sesuo Viktorija ištekojo už Pijaus Senkaus, susilaukė trijų sūnų ir keturių dukterų.

Senkų sūnus Vladas buvo paprastas darbininkas, tačiau priklausė Šaulių sąjungai. Už tai jį 1945 m. pradėjo taisyti enkavedistai. Prieš akis buvo du keliai - katanga arba bendradarbiavimas su NKVD. Jis pasirinko trečią - tapo partizanu.

Švenčių dienomis partizanai rinkdavosi Liepynuose, Gumauskų sodyboje, vadinamojoje "Ramovėje". Čia juos kartą ir užklupo priešas. Trys partizanai žuvo, kiti po kautynių pasitraukė. Sodybą netrukus nuniokojo "liaudies gynėjai", o tikrieji jos gyventojai tapo kalėjimų ir tremties aukomis. Vladas Senkus žuvo. Jo žmonai ir vaikams pavyko išsislapstyti.

Dabar galime didžiuotis, kad ši lietuvių šeima - tikri patriotai, gerbiantys senelio ir jo bendražygių atminimą.

Aleksandras JAKUBONIS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Vladislovas Stankus 1928-2003

Gimė Daugėlių k., Rietavo valsč., gaušioje ūkininkų šeimoje. 1945 m. palaidojo du nukankintus brolius partizanus ir nušautą tėvą - partizanų ryšininką. 1948 05 22 mama su penkiais vaikais ištremta į Buriatiją - Mongoliją, Zaigrajevo r. Vladislovas rūpinosi visa šeima. 1957 m. grįžo į Lietuvą. Rietave liepė palikti Lietuvą per 24 val. Atvažiavo į Gargždus. Sukūrė šeimą, užaugino dukrą ir sūnų. Dirbo statybose.

Palaidotas Gargžduose.

Užjaučiame žmoną, dukrą, sūnų ir seseris su šeimomis.

LPKTS Klaipėdos r. skyrius

Vitalijus Bukleris 1926-2003

Gimė Alytaus r., Dapkiškių k. 1944 m. tapo partizanu Jaunučiu. 1945 m. suimtas. Kalėjo Komijoje, Vorkutoje ir Intoje. Po lagerių gyveno tremtyje, Tomsko srityje. Vedė tremtinę. 1958 m. grįžęs į Lietuvą dirbo kolūkyje, Alytaus medvilnės kombinate. Išaugino 3 dukras ir 2 sūnus. Pastaruoju laiku gyveno tėviškėje - Alytaus r., Varnagirių k.

Palaidotas Santakos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimos narius ir artimuosius.

LLKS Dainavos apyg. partizanai

Juozas Vensas 1931-2003

Gimė Sprukų k., Griškabūdžio valsč., Šakių aps., ūkininko šeimoje. 1949 03 25 šeima ištremta į Irkutsko sr., Chomutovo gyv. Gyvendamas tremtyje sukūrė šeimą, užaugino dvi dukras ir sūnų. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šakiuose, buvo aktyvus LPKTB narys.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukras, sūnų su šeima ir artimuosius.

LPKTB Šakių skyrius

Jonas Balsys 1923-2003

Gimė JAV, Čikagoje. Šeimai grįžus iš užsienio apsigyveno Panevėžio r., Velikių kaime. 1949 m. ištremtas į Irkutsko sr., Zimos r. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Panevėžyje. Nuo 1992 m. - LPKTS Panevėžio sk. narys.

Palaidotas Panevėžio r. Velikių k. kapinaitėse.

Užjaučiame žmoną ir dukras su šeimomis.

LPKTS Panevėžio skyrius

Anelė Laukaitytė- Balaikienė 1928-2003

Gimė Prienų r., Žemaitkiemio k., ūkininko šeimoje. Mokėsi Prienų gimnazijoje. 1946 m. tėvus ištrėmus į Sibirą mokytojavo Prienų r. Šilavoto valsč. Klebiškio-Prienlaukio mokykloje. 1947 m. suimta ir nuteista už ryšius su partizanais. Iki 1948 m. kalinta Kauno kalėjime, 1949 m. - Vilniaus Lukiškių kalėjime. 1949 m. rugsėjo mėn. išvežta į Karagandos lagerį. Nuo 1954 m. gyveno tremtyje - Sverdlovsko sr., Severouralsko r., Čerjomuchovo k. 1957 m. sukūrė šeimą su politiniu kaliniu. 1963 m. grįžo į Lietuvą, tuometinį Kapsuką, su vyru ir dukra.

Palaidota Marijampolės naujosiose kapinėse.

Skelbimai

Spalio 4 d. (šeštadienį) 11 val. LPKTS būstinės salėje (Kaunas, Laisvės al.39) įvyks buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų vadovų pasitarimas. Darbotvarkėje - 2004 m. birželio mėn. Marijampolėje vyksiančios LPKTS dainų ir poezijos šventės repertuaro aptarimas.

Kviečiame dalyvauti visus chorų vadovus. Informacija tel: (8-699) 11958.

LPKTS Marijampolės sk. pirmininkas V. RAIBIKIS

Spalio 11 d. Jurbarko kapinėse, prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę (Vydušo g.), bus perlaidojami partizanų palaikai.

11 val. palaikai išnešami iš J.Baranauskienės-Kalnienės g. 17. 12 val. šv. Mišios Jurbarko Švč. Trejybės bažnyčioje. Tel. pasiteirauti: (8-447) 51945 (V.Meškauskas).

Galiu užrašyti prisiminimus, įvairius tekstus surinkti kompiuteriu, sumaketuoti ir paruošti spausdinimui. Kaunas, tel. (8-37) 734065, kviešti Romą.

Dalijomės patirtimi

Mūsų geriausią Lietuvoje Marijampolės Tauro apyg. partizanų ir tremtinių muziejų lanko ir gėrisi juo ne tik moksleiviai, užsieniečiai, bet ir kitų Lietuvos regionų buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai.

Rugsėjo 19 d. aplankė Priekulės (Klaipėdos r.) buvusių politinių kalinių ir tremtinių delegacija. Ilgai bendravau su likimo sesėmis ir broliais, pasakojau mūsų muziejaus sukūrimo istoriją, apie jo turiningą ir gausią ekspoziciją. Beje, šiais metais, lapkričio pabaigoje, mūsų muziejus minės dešimtąsias įkūrimo metines (pirmoji vedėja buvo buvusi politinė kalinė Aldona Vilutienė).

Labiausiai pradžiugino priekuliečių pasiryžimas įkurti savo miestelyje buvusių partizanų muziejų. Tai, kas svarbiausia - pastatą (buvusią stribelnyčią), jie jau turi. Tad ir atvažiavo pasisemti patirties.

Brangiems svečiams padėme muziejuje tvarkomą dokumentaciją, patarėme, kaip reikia rinkti ir įforminti eksponatus ir nuotraukas, registruoti knygas. Svečiams

parodžiau nuotraukų stendą, skirtą 2002 m. lapkričio 29 d. Kazlų Rūdos gimnazijoje vykusiai istorinei konferencijai "Nepalaužiama tautos valia", kurioje septynių Kazlų Rūdos savivaldybės mokyklų moksleiviai skaitė pranešimus ir nagrinėjo įvairias rezistencijos istorijos temas. Papasakojau svečiams, kaip mes, Kazlų Rūdos gyventojai, pasiekėme, kad savivaldybės mokyklų 10-ose klasėse partizanų istorijai skiriama ne viena, kaip numato programa, o 18 pamokų (panaudojama pusė pamokų, skirtų pilietinio ugdymo programai). Malonu, kad priekuliečiai taip pat pasiryžę šito siekti. Tikime žemaitišku atkaklumu, linkime sėkmės ir pasiryžę visuomet jiems padėti. O gal tai įkvėps panašiai aktyvesnei veiklai ir kitų vietovių likimo brolius.

Atsisveikindami priekuliečiams padovanojome pirmąjį eksponatą jų muziejui - A.Juodvalkytės ir kitų autorių sudarytą tremties ir kalinimo vietų žemėlapi.

Algimantas LELEŠIUS